De toekomst van de mensheid en de activiteit van Michaël

2 november 1924

Hoe staat de mens in het huidige stadium van zijn ontwikkeling ten opzichte van Michaël en de zijnen?

De mens staat tegenover een wereld die eens geheel en al een goddelijk-geestelijk wezen was. Een goddelijk-geestelijk wezen waar hij zelf ook deel van uitmaakte. Toen was dus de wereld die bij de mens hoorde een goddelijk-geestelijk *wezen*. In een volgend stadium van de ontwikkeling was zij dat niet meer. Toen was die wereld kosmische *openbaring* van het goddelijk-geestelijke, en het wezen daarvan ging achter die openbaring schuil. Maar het goddelijk-geestelijke wezen werkte en leefde nog wel in die openbaring. Er was al een sterrenwereld. In het lichtschijnsel en de beweging ervan werkte en leefde het goddelijk-geestelijke als *openbaring*. Je kunt het zo uitdrukken: aan de manier waarop toen een ster aan de hemel stond of zich bewoog kon onmiddellijk de *activiteit* van het goddelijk-geestelijke worden afgelezen.

In dat alles, in de manier waarop de goddelijke geest in de kosmos werkte, de manier waarop de mens met zijn leven een voortbrengsel was van de goddelijk-geestelijke activiteit in de kosmos, was Michaël nog ongehinderd in zijn element. Hij was de middelaar in de relatie tussen het goddelijke en de mens.

Er kwamen andere tijden. De sterrenwereld bevatte niet meer in onmiddellijke gelijktijdigheid de goddelijk-geestelijke activiteit. Leven en beweging ervan werden een starre voortzetting van wat die activiteit vroeger in haar was. Het goddelijk-geestelijke leefde in de kosmos niet meer als openbaring, maar alleen nog als *werking*. Er was een duidelijke scheiding opgetreden tussen het goddelijk-geestelijke en het kosmische. Michaël bleef op grond van zijn eigen wezen bij het goddelijk-geestelijke. Hij trachtte de mens daar zo dicht mogelijk bij te houden. Dat bleef hij voortdurend doen. Hij wilde de mens ervoor behoeden, te zeer in een wereld te leven die alleen nog maar *werking* van het goddelijk-geestelijke is, geen wezen en geen openbaring.

Michaël ziet het als zijn diepste voldoening dat hij erin geslaagd is de sterrenwereld *door middel van de mens* nog direct met het goddelijk-geestelijke verbonden te houden, en wel als volgt. Als de mens, na zijn leven tussen dood en een nieuwe geboorte te hebben volbracht, weer op weg gaat naar een nieuw bestaan op aarde, dan *tracht* hij bij zijn afdaling naar dit bestaan een harmonie tot stand te brengen tussen de sterrenloop en zijn leven op aarde. Deze harmonie – die lang geleden vanzelfsprekend was, omdat het goddelijk-geestelijke in de sterren werkte, waar ook het menselijk leven zijn bron had – zou tegenwoordig, nu de sterrenloop nog slechts *de werking* van het goddelijk-geestelijke voortzet, niet bestaan als de mens die niet zocht. Hij brengt het goddelijk-geestelijke element, dat hij uit vroeger tijden heeft bewaard, in relatie met de sterren die hun goddelijk-geestelijk karakter nog slechts als nawerking uit een vroegere tijd hebben overgehouden. Daardoor komt er een goddelijk element in de verhouding van de mens tot de wereld, dat bij vroegere tijden hoort, maar in een latere tijd *verschijnt*. Dat dit zo is, *is de daad van Michaël*. En deze daad geeft hem zo'n diepe voldoening, dat die voldoening deel uitmaakt van zijn levenselement, van zijn levensenergie, van zijn als zon stralende levenswil.

Maar in onze tijd ziet hij, wanneer hij zijn geestesoog op de aarde richt, nog een wezenlijk andere stand van zaken. De mens is tijdens zijn leven in het fysieke element tussen geboorte en dood omgeven door een wereld, die ook niet meer direct de werking van het goddelijk-geestelijke laat zien, maar alleen nog wat van deze werking rest; je zou kunnen zeggen, de wereld is nog slechts het *werk* van het goddelijk-geestelijke. In zijn vormen is dit *werk* door en door goddelijk-geestelijk. Voor het menselijke aanschouwen vertoont het goddelijke zich in de vormen en in het natuurgebeuren; maar het is er *niet meer* als iets levends in aanwezig. De natuur is dit door God geschapen werk van het goddelijke en overal is zij weerspiegeling van de goddelijke werkzaamheid.

In deze van zon doorstraalde goddelijke, maar niet van leven vervulde goddelijke wereld leeft de mens. Maar hij heeft als vrucht van het werk dat Michaël aan hem verricht heeft, als mens zijn verbinding met het wezen van het goddelijk-geestelijke bewaard. Hij leeft als een van God doordrongen wezen in een niet van God doordrongen wereld.

In deze van God leeg geworden wereld zal de mens brengen wat in hem is, datgene waartoe *zijn* wezen zich in dit tijdperk heeft ontwikkeld.

Het mensdom zal zich invoegen in een kosmische ontwikkeling. Het goddelijk-geestelijke, waar de mens van afstamt, kan als kosmisch zich uitbreidend wezen van de mens uitstralen in de hele kosmos, die alleen nog uit de afspiegeling van het goddelijk-geestelijke bestaat.

Niet meer hetzelfde wezen dat eens als kosmos bestond, zal door de mensheid oplichten. Het goddelijk-geestelijke zal in zijn gang door het mensdom een wezen leren kennen dat er voorheen niet van uitging.

Dat de ontwikkeling deze richting opgaat, daartegen keren zich de ahrimanische machten. Zij willen niet dat de oorspronkelijke goddelijk-geestelijke machten het heelal in zijn verdere ontwikkeling verlichten; zij willen dat de kosmische intellectualiteit die zij hebben opgezogen de hele nieuwe kosmos doorstraalt en dat de mens in deze geïntellectualiseerde en verahrimaniseerde kosmos verder leeft.

In zo'n leven zou de mens Christus verliezen. Want die is in de wereld gekomen met een intellectualiteit, die helemaal is zoals die eens in het goddelijk-geestelijke leefde, toen dit nog in zijn *wezen* de kosmos vormde. Spreken wij in deze tijd zo, dat onze gedachten ook die van Christus kunnen zijn, dan stellen we tegenover de ahrimanische machten iets dat ons ervoor behoedt in hun handen te vallen.

Het begrijpen van de bedoeling van Michaëls opdracht in de kosmos houdt in dat we zo kunnen spreken. In deze tijd moeten we over de natuur kunnen spreken al naargelang het ontwikkelingsstadium van de bewustzijnsziel dat vereist. We moeten de zuiver natuurwetenschappelijke manier van denken in ons kunnen opnemen. Maar we zouden ook *over de natuur* moeten leren spreken – dat wil zeggen *voelen* – zoals bij Christus past. Niet alleen wat betreft de verlossing van de natuur, niet alleen wat betreft de ziel en het goddelijke moeten wij de taal van Christus leren, maar ook wat betreft de kosmos.

Dat onze menselijke verbinding met het oorspronkelijk goddelijk-geestelijke zo gewaarborgd blijft dat wij wat betreft de kosmos de taal van Christus leren gebruiken – zover zullen wij komen als we ons innerlijk, met heel ons hart volledig inleven in wat Michaël en de zijnen met hun daden en met hun opdracht onder ons zijn. Want het begrijpen van Michaël betekent in onze tijd het vinden van de weg naar de Logos, die Christus onder de mensen op aarde als levend wezen is.

De antroposofie weet wat de natuurwetenschappelijke denkwijze sedert vier- tot vijfhonderd jaar over de wereld te zeggen heeft, op zijn juiste waarde te schatten. Maar behalve *deze* taal spreekt zij nog een andere taal over het wezen van de mens, over de ontwikkeling van de mens en over de wording van de kosmos; zij wil de taal van Christus-Michaël spreken.

Want als beide talen worden gesproken, zal de ontwikkeling niet kunnen afbreken, en zal ze niet voordat het oorspronkelijk goddelijk-geestelijke gevonden wordt in de ahrimanische sfeer kunnen overgaan. De louter natuurwetenschappelijke manier van spreken past bij het loskomen van de intellectualiteit van het oorspronkelijk goddelijk-geestelijke. Zij *kan* in de ahrimanische sfeer afglijden als er geen aandacht geschonken wordt aan Michaëls opdracht. Zij *zal* dat *niet* als het vrij geworden intellect door de kracht van Michaëls voorbeeld zichzelf weer terugvindt in de oorspronkelijke kosmische intellectualiteit, die van de mens is losgemaakt en ten opzicht van hem objectief is geworden. Die intellectualiteit ligt aan de oorsprong van de mens en is in de gestalte van Christus wezenlijk in het mensenrijk verschenen, na eerst plaats te hebben gemaakt voor de ontwikkeling van de vrijheid van de mens.

Kerngedachten met betrekking tot de voorgaande uiteenzetting over de activiteit van Michaël

112 Het goddelijk-geestelijke komt in de kosmos in de volgende stadia op uiteenlopende wijze tot uiting: 1. door zijn oereigen *wezen*, 2. door de *openbaring* van dit wezen, 3. door de *werking*, wanneer het wezen zich uit die openbaring terugtrekt, 4. door het *werk*, wanneer in het zichtbaar wordende heelal het goddelijke niet meer aanwezig is, maar alleen nog de vormen daarvan.

113 In de tegenwoordige natuurbeschouwing heeft de mens geen relatie met het goddelijke, maar alleen met het werk daarvan. Met wat door deze beschouwing aan de gesteldheid van de menselijke ziel wordt meegegeven, kunnen we ons als mens zowel bij de Christusmachten als bij de ahrimanische krachten aansluiten.

114 Michaël is doordrongen van het streven om de relatie van de mens tot de kosmos, zoals die bewaard is gebleven uit de tijden dat de goddelijke wezens zich manifesteerden en openbaarden, door zijn *vrij* latend voorbeeld dusdanig in de menselijk-kosmische ontwikkeling in te lijven, dat wat de natuurbeschouwing, die zich puur op het beeld, op de vorm van het goddelijke richt, te zeggen heeft, uitmondt in een hogere natuurbeschouwing die geestelijk van aard is. Deze zal weliswaar in de mens aanwezig zijn, maar zal een menselijke nabeleving zijn van de goddelijke relatie met de kosmos in de twee eerste stadia van de kosmische ontwikkeling. Zo stemt de antroposofie in met de natuur-beschouwing van het bewustzijnstijdperk, maar completeert die ook met een beschouwing die het resultaat is van het zien met het geestesoog.